moeder, of beiden, druk allerlei vrome gezelschappen afloopen, en de ouders de kinderen aan zich zelven overlaten.

Eveneens is het onkunde, onverschilligheid, traagheid als op het kind een onnatuurlijke dwang wordt uitgeoefend.

Er zijn we gezinnen waar de kinderen mede moeten naar die gezelschappen; natuurlijk moeten zij daar eerst mede naar de kerk; daartegen is niets in te brengen, zoodra zij n.l. een leeftijd hebben bereikt, dat zij goed kunnen hooren en ook eenigszins onderscheidend kunnen hooren.

Maar dan moet ook de Zondagschool wellicht worden bezocht; om des avonds nog, in een volgerookte kamer den avond in gezelschap van volwassenen door te brengen, waar soms allerlei diepzinnige godgeleerde onderscheidingen worden behandeld, die oneindig verre het beva tingsvermogen van het kind te boven gaan!

Kan dit „opvoeden" genoemd worden?

De Schrift spreek inzake de opvoeding van de jongeren van: naar den cisch zijns wegs"; dit wordt maar al te vaak over het hoofd gezien.

Door al zulk soort toestanden en handelingen, wordt aan het karakter van het christelijk gezin geweld aangedaan. De vele missstanden die in de Gereformeerde kerken worden gevonden, vinden in de meeste gevallen, de oorzaken in de misstanden in de gezinnen zelve.

Maar over dit onderwerp zijn we nog niet uitgepraat.

De vreeze des Heeren is het beginsel van alle wijsheid.

Waar die vreeze niet het fundament is van alle tucht en opvoeding, daar kan de ware wijsheid niet worden gevonden.

Officieele Berichten.

Classis Koevorden.

De vergadering van de Geref. Kerken dezer classis zal D. V. plaats hebben op Donderdag 29 October a.s. te Nieuw Amsterdam, en aanvangen des morgens te half negen.

Behalve de regelmatig wederkeerende werkzaamheden is aan de orde: beslissing over het houden van ruilbeurten in het belang van Chr. lager onderwijs.

Namens den Raad der roepende Kerk,
Dr. C. VAN GELDEREN, *V. D. M.*

Schoonebeek, 14 Oct. 1903.

ZEIST, 20 Oct. '03. L. l. Zondag was het voor onze kerk een blijde dag. Na ongeveer een half jaar vacant geweest te zijn, leidde onze consulent DS. Barger van Driebergen den beroepen pred. Ds. W. Verhoef Nzn. tot zijn dienstwerk in, sprekende naar aanleiding van Jer. 62 : 6 en 7. Onze leeraar verbond zich des avonds aan de gemeente met de woorden uit Joh. 8 : 32. Moge Gods zegen, Z.Ecrw. toegebeden, rijkelijk op zijnen arbeid rusten.

Het adres van den kerkeraad is voortaan aan den Predikant.

De kerkeraad voornoemd,
B. BALHUIZEN, *scriba.*

Classis Harderwijk.

De Vergadering der classis Harderwijk zal D. V. gehouden worden 12 November a.s. De Kerken worden verzocht, punten voor het agendum in te zenden aan het adres van den scriba der roepende Kerk vóór den 3en Nov. a.s.

Namens den Raad der roepende Kerk,
A. J. VAN DER WORP, *praeses.*
B. VELTKAMP, *scriba.*

Kort vers'ag van de classicale vergadering, gehouden te Goes, 15 October 1903.

1. De praeses det vorige vergadering opent met het zingen van Ps. 90 : 7, gebed en lezen van Petr. 1 vers 1—12.

2. De lastbrieven worden nagezien.

3. Als moderamen nemen zitting, Ds. R. J. v. d. Veen, praes., Ds. H. W. Laman, scriba, Ds. J. H. Donner, assessor.

4. De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

5. Kennisgeving van de classis Klundert aangaande het ontslag van Ds. W. Kapteijn, D. d. W. te Breda.

6. Kennisgeving van de classis Tiel aangaande de losmaking van Ds. R. van Giffen, d. d. W. te Aalst, met mededeeling dat Z.Ew. beroepbaar blijft. *Alle kerken* der classis spreken uit, dat ze zich in *dergelijke wijze van losmaken* volstrekt *niet* kunnen vinden.

7. De uitgever van *Zeeuwsch Kerkblad* verzoekt om de verslagen etc. der class. vergaderingen. Wordt besloten ze te zenden. Tevens wordt goedgevonden een kort verslag op te zenden aan *Bazuin, Herauten Zuider Kerkbode.*

8 Verslag van de Prov. Synode.

In verband met den gunstigen staat der Kas E. B. P. zal op de a.s. prov. Synode een voorstel worden gedaan.

9. Een voorstel van Goes in betrekking tot de collecte voor de V. U. en van Biezelinge in betrekking tot de 2e coll. voor de V. U. words aangehouden tot de April classis 1904.

10. Komen ter sprake de hooge uitgaven voor de Zending. De classis benoemt een drietal deputaten, die zich in verbinding zullen stellen met den prov. deputaat voor de Zending teneinde op een volgende vergadering te rapporteeren.

Deputaten zijn DDs. V. d. Veen, Donner, Laman.

11. De Kerkvisitatoren, dep. ad. ex., etc. worden gecontinueerd,

12. Classisbeurten:

Borsele,	Ds. Elffers, 25 Oct.
	„ Donner, 8 Nov.
	„ Hoek, 29 Nov.
Baarland,	„ v. d. Veen, 8 Nov.
	„ Donner, 6 Dec.
	„ Laman, 27 Dec.
's Gravenpolder;	„ Laman, 8 Nov.
	„ Donner, ?
	„ v. d. Veen, 3 Jan.
Ierseke,	„ Kersies, 15 Nov.
	„ Hoek, 27 Dec.

13. Rondvraag art. 41 D. K. O. Biezelinge, Heinkenszand en Wolfertsdijk vragen advies in tuchtzaken.

Ierseke vraagt een consulent en handopening voor beroep.

14. Ds. Koppe neemt afscheid van de classis. Ds. Elffers wordt geluk gewenscht met zijn a.s. Zondag te vieren 30 jarige ambtsbediening. Ds. Hoek zal de classis vertegenwoordigen.

15. Sluiting.

Namens de Classis voornoemd:
H. W. LAMAN, *h. t. Scriba.*

Kort verslag van de Classis Amersfoort, 13 Oct. 1903

1. Opening door den praeses Ds. Gispen, van Baarn.

2. Voor kennisgeving zangenomen een ingekomen schrijven van de classis Tiel.

3. Approbatie der stukken van Ds. J. Koppe te Ierseke, tot zijne bevestiging in de kerk van Bunschoten A.

4. Benoeming van Deputaten voor 1904:
a. Scriba: Ds. M. de Bruyn te Oud Loosdrecht;
b. Quaestor: Oud. H. Koning te Amersfoort;
c. Archief bewarende kerk Amersfoort A;
d. Voor approbatie van attesten, de kerkeraden Amersfoort A en B;
e. Voor kerkvisitatie Ds. A. M. Donner, Ds. W. den Hengst; sec. Ds. H. Teerink, Ds. W. H. Gispen;
f. Voor examina: Ds. W. den Hengst;
g. Voor samenwerking der Geref. Diaconieën binnen de classis voor verpleging van on- en minvermogende krankzinnigen, Ds. W. H. Gispen, oud. G. Schimmel, en diaken G. v. d. Woerd;
h. Voor art. 13 D. K. O. Ds. W. den Hengst,
i. Voor de kas em. pred. binnen de classis, Ds. A. M. Donner;
j. Voor de Theol. School, Ds. A. M. Donner;
k. Voor de Theol. Fac. V. U., Ds Den Hengst;
l. Voor de Zending, Ds. W. H. Gispen; sec. Ds. A. M. Donner.
m. Voor de studentenkas, Ds. H. Teerink;
n. Voor de Hulpb. kerken, oud. E. J. van Ommen.

5. Renswoude zal gediend worden in Nov. door Ds. Donner, en in Dec. door Ds. Den Hengst; en Maartensdijk in Nov. door Ds. De Bruin en in Dec. door Ds. Bolwijn.

6. De kerk van Veenendaal zal de c. v. classis samenroepen tegen den 2den Dinsdag in Jan. 1904.

A. M. DONNER, *scriba.*

Verslag van de Prov. N. Hollandsche Ouderlingen conferentie, gehouden te Amsterdam 20 September 1903.

De vergadering werd gehouden onder voorzitterschap van br. J. van Oostveen.

Aanwezig waren uit verschillende kerken ruim zeventig Ouderlingen en Dienaren des Woords.

Na het zingen van Ps. 119 : 1, 3 en het lezen van Galaten 6, ging br. Munnik voor in het gebed.

Ds. B. van Schelven sprak het openingswoord.

Hij herinnerde aan het niet-ambtelijke karakter dezer vergadering en meende dat de behoefte, die bij de broederen bestaat aan der gelijke samenkomsten, waarin men met elkander spreekt over het ambt en de richtige oefening daarvan, samenhangt met den aard der tijden waarin wij leven.

Onze tijd heeft, in onderscheiding met vorige eeuwen, overeenkomst met de apostolische eeuw hierin, dat thans ook een geest woelt en werkt, die niet maar een deel, maar heel de Waarheid Gods wil omverwerpen.

Dit plaatst ons in het opzienersambt ook voor zoovele nieuwe vraagstukken.

Toch waarschuwt spreker voor het te veel op zich nemen. Laten de Ouderlingen zich toch houden aan den ouden, in het Woord van God gestelden regel, dat zij de zielen leiden in de paden van het verkondigde Woord Gods; nagaan of dat verstaan en of daarnaar geleefd wordt, en zóó de gemeente beschermen tegen zondige wegen en dwalingen.

Dan blijven wij ook bewaard voor menige zaak, waartoe wij niet geroepen zijn, waarvoor wij als ouderlingen ook niet de gave hebben. Wat wij noodig hebben, om zielen te kunnen leiden, is zeker ook vermeerdering van kennis, waartoe samenkomsten als deze kunnen bijdragen, maar niet minder is ons noodig wijsheid, om wat wij weten, goed en op den rechten tijd in toepassing te brengen; welke wijsheid de Heere belooft dengenen, die ze van Hem bidden en die niet hier, maar in de binnenkamer bij Hem moet gezocht worden.

En — zoo besloot hij zijn openingswoord — vergeten wij nooit de lessen der historie te raadplegen. Laten wij meer nog dan tot nu toe de praktijk der vaderen nagaan.

Menige schijnbaar nieuwe quaestie is niets dan eene oude, die reeds lang geleden èn goed door de vaderen beantwoord werd. Daarom de traditie gebruikt, maar op Gereformeerde wijze, dat is met toetsing aan de Heilige Schrift.

Thans kwam aan de orde de vraag: *Kan de kerkelijke bevestiging van een huwelijk door den Kerkeraad worden toegestaan wanneer de toestemming aan de ouders (of voogden) werd geweigerd en van den Kantonrechter is verkregen?*

Uit de toelichting blijkt, dat deze vraag is ontstaan naar aanleiding van een bepaald geval, dat zich in één onzer kerken voordoet. Tevens, dat naar het oordeel van sommige broederen een zoon *in geen geval* met de rechterlijke macht tegen zijne ouders mag optreden, en dat in een geval als dit kerkelijke bevestiging van het huwelijk moet worden geweigerd.

Ds. B. van Schelven, die de bespreking over deze vraag inleidt, herinnert er aan dat zulke gevallen ook in de dagen der vaderen zijn voorgekomen; dat men toen echter dit standpunt neeft ingenomen, dat een vader ook uit onnoodige hardheid of andere verkeerde gronden een huwelijk van zijnen zoon kan tegenhouden; dat in zulke gevallen niet altoos kan gewacht worden totdat de vader van gevoelen verandert; dat de vaderlijke macht niet absoluut is, en dat dus de vaderlijke weigering moet beoordeeld worden. Dat in den beginne der reformatie alhier dit oordeel aan het consistorie werd toegekend, gelijk dit, den staatkundigen toestand in aanmerking genomen, ook wel te begrijpen is, maar dat later bij de doorwerking der reformatie duidelijk door de kerken gezegd is: Wij moeten politieke en kerkelijke zaken uit elkaar houden. Het huwelijk is eene zaak, die tot het *politieke* en niet tot het *kerkelijke* leven behoort. Men late dus in „houwelijksche zaken" de burgerlijke overheid beslissen en de kerk *volge* die beslissing.

Men zie o. a. Acta v. d. Synode van Middelburg, 1581. Particuliere vragen XXXVI

Naar inleiders oordeel, moet ook in dit geval naar dezen regel gehandeld; moet dus de overheid d. i. de kantonrechter, erkend worden als degene, die hierin beslist en wiens beslissing door den kerkeraad wordt gevolgd, zoodat de kerkelijke bevestiging aan dit huwelijk niet mag onthouden worden.

Op deze inleiding volgde eene nogal geanimeerde discussie, die zich niet altoos tot de ingeleide vraag bleef beperken.

In die discussie werd op verschillende zaken gewezen. O. a. hierop, dat wij geene heidensche overheid hebben, die in alles het heidendom wil invoeren; dan zouden de kerken een ander standpunt moeten innemen. Voorts, dat kerkeraden in het afmanen van huwelijken voorzichtig moeten zijn, en niet absoluut verbieden waar Gods Woord niet stellig en absoluut spreekt. Ook, dat men nooit vergete, dat ten opzichte van eene zaak menigmaal anders moet gehandhaafd als zij gebeurd is, dan als zij nog niet gebeurd is.

Ten slotte bleek het, dat de vergadering zich vrij wel met het gevoelen van den inleider kon vereenigen.

Hierop volgden de punten *2b* en *2c*, aldus luidende:

Is het goed om bij de kerkelijke tucht te spreken van trappen van censuur? Of verdient het aanbeveling, om te onderscheiden censuur *(afhouding van het H. Avondmaal) en* afzetting *(na voorafgaande eerste, tweede en derde vermaning)?*

Moet van eene uitgesproken censuur onmiddellijk kondschap aan de gemeente worden gedaan (te vermaning) of is het beter, dat de kerkeraad daartoe eerst overga, als censuur (afhouden van H. Avondmaal) en vermaan niet baten?

Deze vragen werden door den ouderling, die ze inzond, kort en zakelijk toegelicht, waarbij hij wees op het verkeerde spraakgebruik van *eerste* en *tweede trap* der *censuur.*

Discussie lokten dezen vragen niet uit.

De vergadering was het er mèe eens, dat op de eerste alinea's van de beide vragen met *neen* op de beide laatste met *ja* moet geantwoord worden.

Punt 3 van het Agendum luidde als volgt:

Behoort het tot de roeping van B. B. Ouderlingen, bij hun huisbezoek in de gezinnen, aan gaande het sociale vraagstuk met voorlichting bij te staan, of behooren zij zich te bepalen tot het geestelijk en kerkelijk leven?

Ds. J. C. Sikkel, de inleider, wees op de min scherpe formuleering dezer vraag wat schadelijk is voor een klare beantwoording, al is dit euvel bij deze kwestie vooral zeer goed te verstaan.

Hij meent, dat de opzieners der gemeente bij hun huisbezoek niet de verborgene dingen hebben op te sporen, maar hebben na te gaan, of de gemeente staat in de rechte verhouding tot het Woord Gods met betrekking tot de samenkomsten der gemeente, tot de prediking des Woords, het gebruik der sacramenten en de oefening der Christelijke barmhartigheid; tevens of het leven in het huisgezin, ten opzichte van de kinderen, de dienstbaren, de echtelijke verhouding de school en anderszins zich richt naar het Woord Gods, en dat zij, waar dit niet het geval is, hebben te vermanen en te straffen. Naar zijne meening is het niet der Ouderlingen taak, het leven te volgen en te beoordeelen op al zijne terreinen, zooals op politiek gebied, op het gebied van den schoolstrijd enz., en dus ook niet op *sociaal gebied.*

Zij moeten dit niet doen, omdat het niet tot hun ambt behoort, en in de 2e plaats ook niet, omdat het ons ter bespreking en oplossing van het sociale vraagstuk zelf zoo veelzijns aan licht ontbreekt.

Wel moet het huisbezoek dienstbaar zijn, om in het algemeen er op aan te dringen, dat het de roeping der geloovigen is, op elk levensterrein zich te openbaren naar het gepredikte Woord Gods.

Blijkt het dan, dat daarbij eene verachting of slordigheid in de roeping is, dan kan er reden zijn daarover voorlichtend en vermanend een woord te spreken; maar men beperke zich dan tot algemeene voorlichting; tot eene zulke, die met goede kerkelijke conscientie kan gegeven worden, anders gezegd, tot eene, waaromtrent in de kerk eenstemmigheid van gevoelen bestaat.

Die overeenstemming bestaat hierin:

Ten 1e. Ook sociaal zijn wij gebonden aan Gods Woord.

Ten 2e. Ook voor het sociaal gebied moet de waarheid en hare toepassing bij de conscientie der menschen aangebonden worden.

Ten 3e. Als menschen hebben wij roeping te vervullen voor het menschelijke leven.

Wij hebben wat *te doen* tegen den stroom, die in goddelooze boeken en bladen, in weelde en overdaad, enz. het menschelijk leven verderft.

Ten 4e. Als geloovigen zijn wij in het sociale vraagstuk tot grooter taak geroepen dan wij tot nu toe verricht hebben.

In bijzondere conscientievragen op sociaal gebied maande de inleider aan tot voorzichtigheid.

De discussie over deze vraag werd eerst gehouden na de pauze.

Buitenland.

Frankrijk. Het woeden der anticlericalen.

De woede der radicalen tegen allen wat naar godsdienst zweemt of ook maar daaraan herinnert, neemt in Frankrijk hand over hand toe. Lang hebben de protestanten in dit land volk en regeering daarbij gesteund, in de gedachte, dat de Roomsche kerk alleen door de liberalisten zou getroffen worden en dat zij daardoor steeds meer de vrije hand zouden krijgen om Frankrijk te evangeliseeren. Hadden zij niet onder het tweede keizerrijk ervaren, dat de clericalen hun geen volle vrijheid van beweging wilden gunnen?

Doch in den laatsten tijd moeten de Protestanten wel genezen worden van hunne sympathieën voor de Fransche liberalisten. Want het komt aan den dag, dat de slagen, van welke men dacht dat zij alleen op de Roomsche kerk zouden nedervallen, ook het Protestantisme treffen!

Zoo heeft men van Luthersche zijde in Parijs het z.g. *Oeuvre de St. Marcel* moeten prijs geven. Voor vijftig jaar was de predikant Louis Meijer in het kwartier van het Panthéon begonnen, evangelische scholen te stichten en een Lutherse gemeente te verzamelen. De gemeente vergaderde in een der lokalen die door de bestuurders van het *Oeuvre de St. Marcel* gebouwd werd. De arbeid werd door de stad en door den staat financieel gesteund. Doch deze steun hield tengevolge van de radicale anti godsdienstige politiek op. De scholen van St. Marcel konden de concurrentie tegen de Parijsche stadsscholen niet volhouden, en daarom moesten de Luthersche scholen, die eertijds zoo gebloeid hadden, gesloten, terwijl de gebouwen onder den hamer moesten gebracht worden. De Lutherse gemeente blijft natuurlijk wel voortbestaan, doch het zal wel moeilijk vallen een geschikt kerkgebouw voor hare Godsdienstoefeningen te vinden. Wij zien hieruit, dat aan het subsidiestelsel geen denkbeeldige gevaren verbonden zijn.

Hoe ver de overheerschende radicale geest in Frankrijk de menschen en ook het opkomend geslacht vervoert, blijkt uit de volgende feiten: In de Lycea, op één lijn staande met onze Gymnasia, ontstaan vereenigingen van vrijdenkers, waarvan de leden zich verplichten nooit eene Godsdienstoefening bij te wonen, en altijd deel te nemen aan alle anti clericale manifestatiën. Bij het laatste congres van de ligue voor het onderwijs stelde men voor, dat men alleen zulke leeraars zou aanstellen, die gebroken hadden met allen godsdienst. Een tegenvoorstel, dat men de persoonlijke godsdienstige overtuigingen eerbiedigen zou, stemde men af. Te Lamelouse, eene gemeente in Zuid Frankrijk bij Alais, is eene neutrale school, waarin een vrouw voor 40 francs 's jaars naxionderwijs gaf. Dezelfde vrouw neemt echter ook een werkzaam aandeel in het Zondagsschool onderwijs, hetwelk van de Gereformeerde gemeente dier plaats uitgaat. De *Petit Méridional* schreef: Mejuffr. X. leent er zich toe des Zondags de kinderen in den Bijbel, dat is in de dwaling en in de leugen te onderwijzen, inplaats van in het waalen. Nu de strijd ontbrand is tusschen de anti confessioneelen en de godsdienstigen geest, moet zulk een toestand ophouden". Zoo verstaan de Fransche vrijdenkers de godsdienstvrijheid. Hierover behoeft men zich niet te verwonderen als men weet, dat een boogleeraar van de Sorbonne, Aulard, kort geleden, in een strijd met den wijsgeer en afgevaardigde Buisson verklaard heeft: „Geen dubbelzinnigheid meer! Wij willen den godsdienst vernietigen". Een radicaal blad schreef: „Wanneer onze partij de macht in handen had, waren wij spoedig met de kerken klaar; wij zouden ze wel weten te vernietigen door eene reeks van snelle, onmiddellijke en beslist maatregelen, zonder ons om ijdele liberale drogredenen te bekommeren". Het is te vreezen, dat deze partij, blijkens het optreden van het ministerie Combes, reeds de macht in handen heeft.

N.-Amerika. Een klacht uit „de Hope".

De bekende Baptistische predikant Dr. Mc Laren schreef dezer dagen in een brief aan Dr. Cuyler, die in de Amerikaansche bladen werd opgenomen, het volgende:

„Wij zijn in dit land zeer verwereldlijkt (wereldgelijkvormig geworden) en hebben de zittende wan in onze kerken noodig. Ik vrees dat het niet beter bij u gesteld is. Dikwijls ben ik geneigd God te danken, wanneer ik het oog heb op de doodheid in de kerken en de ontzagelijke vraagstukken waarvoor wij geplaatst zijn, dat ik nader bij het einde dan bij het begin van mijn loopbaan sta." Dit woord getuigt van moedeloosheid. De ziftende wan mocht ook die moedeloosheid weg doen. De apostel Paulus kon, wanneer bij op den Heere zag, trots het insluipen van valsche leer en valsche broeders, trots de vervolging van de zijde der wereld, altijd goeden moed hebben. Maar dit neemt niet weg, dat de uitlating van Dr. Mc Laren een getuigenis is tegen die kerken in Engeland en N. Amerika.

In verband met dit getuigenis lazen wij met zekere ontroering hetgeen Dr. de Pree in *de Hope* schreef. Dr. de Pree heeft in *de Hope* de plaats ingenomen welke Prof. Dr. H. H. Doster innam. In zijn eerste artikel geeft Dr. de Pree het program dat hij in zijn persarbeid volgen wil, en doet dit door de vraag te stellen: Leer of leven? Let wel, de schrijver spreekt niet van „leer èn leven" maar van „leer óf leven". Dr. de Pree laat zich dan o.a. volgender wijze uit:

„Naar het mij voorkomt is het in onze dagen niet minder noodzakelijk om als handhavers van een *christelijk leven* op te treden, dan als handhavers der rechtzinnige leer. Denkt u een in de waarheid onderwezen gelacht. Zou wereld- en geld-liefde daaruit niet meer zielen verstrikken dan een stelselmatig ongeloof? Ja, worden de twijfelzucht en het ongeloof niet *gekweekt* door het wantrouwen en de verachting, die door menig een wereldsgezind „christen" op het Christendom geworpen worden?

't Zijn overtuigingen als deze die mij tot leiding en bestiering zullen zijn in mijne keuze van onderwerpen en in de behandeling daarvan voor het publiek. Ik erken het onscheidbaar verband tusschen leer en leven: de leer als de wortel, het leven als de vrucht. Maar door „de leer" versta ik dan toch ook wat anders dan schoolsche termen, en godgeleerde bepalingen, en strijdvragen tusschen theologen van uiteenloopende kweeking of richting. Of bijv. iemand *supra* of *infralapsarist* is, in het gebruik van die termen of in het voorstaan en verdedigen van de een of andere schoolsche theorie, wat baat of schaadt dat, daar dit toch geen inbreuk maakt op het wezen van iemands Christendom. Ook begrijpt het eenvoudige, ongeletterde volk er toch niets van, hoe lang of hoe breed de voorstanders eener dorre scholastiek hunne uiteenloopende rechtzinnigheden, een ieder de zijne, ook uitmeten of uitkramen mogen. Maar of wij eene zoodanige opvatting van de leer hebben, die beantwoordt aan de apostolische beschrijving: *„Gelijk de waarheid in Jezus is"*, zie, daaraan is ons alles gelegen, want dat is eene kennis der waarheid die overgaat in waarheidszin, en tot vrucht heeft een wandelen in waarheid. Ik meen dat iemand in theorie en opvatting een boven- of een onderval drijver zijn kan, en toch in hart en leven een afwijker van God, in zijn handel en wandel een onbetrouwbaar mensch, een bedrieger zelfs. En ook staat het tegenovergestelde zeker wel vast, dat menig een ziel het eeuwige leven ingaat, zonder ooit de haarfijne onderscheidingen, waarvan doo sommigen zooveel gemaakt wordt, te hebben waargenomen of gevat. Wij houden ons in onze voorstelling van de waarheid liefst zoo dicht mogelijk aan de Bijbelsche voorstelling zelf. De *Gereformeerde* leer, die wij hartelijk lief hebben, onderschrijven, voorstaan en verkondigen, staat in de verklaring en uitlegging, die sommigen er aan geven, toch nog niet gelijk met *„de leer der waarheid die naar de godzaligheid is"* en de z.g. *„Calvinistische beginselen"*, waarmee ook in onze dagen dikwijls zooveel *gezwetst* wordt, zijn, in den vorm waarin ze ons worden aangeprezen, nog geen vier eeuwen oud, of ze zouden dien naam niet dragen."

Wij betreuren dat een dergelijk betoog in *de Hope* geschreven is. Wij houden niet van Theologische haarkloverijen. Doch dat de Gereformeerde leer leiding geeft aan het leven staat bij alle belijders der Gereformeerde religie vast. Het verbaast dat er tusschen enkele leerstukken en het leven of de praktijk den Godzaligheid bestaat, is er, al wordt het niet door een iegelijk doorzien. Een modern predikant zeide eenmaal tot schrijver dezer regelen: „wat heb ik er aan, of ik God als den Eenigen Vader of als den Drieëenige belijd." Hij begreep niet dat er een afgrond ligt tusschen Unitariërs en Trinitariërs en dat geen leer vruchtbaarder is voor het leven als juist die van de Drieëenheid. Wat het Supra- en het Infralapsarisme betreft, het verband tusschen die leeringen en het leven is niet voor een ieder duidelijk, maar wanneer wij die vraag in verband brengen met de leer van de Souvereiniteit Gods, dan wordt het ons ten slotte wel duidelijk, dat ook in dit opzicht de gezonde leer niet onvruchtbaar is voor het leven. Wij hopen van harte, dat Dr. de Pree tot dit inzicht ook zal mogen komen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

STOKOUD EN ZESTIEN JAAR.

EEN BEZOEK.
XXI.

De oude man had de oogen gesloten. Thans opende hij ze weder en keek met strakken, staanden blik voor zich uit. Doch hij zag velden, boschen noch weiden; hij zag alleen de kerk en dominee Flavel met zijn gemeente, en telkens drongen hem weer de ontzettende woorden in de ooren: Indien iemand den Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking, Maran-atha.

Lukas Short beefde en trilde. Met beide handen moest hij op den boomstam leunen om niet te vallen. 't Was of al zijn kracht verging bij de woorden, die hem na een eeuw nog in de ooren klonken en met nieuwe kracht. Want het Woord Gods is *levend* en *krachtig*. Levend is het omdat het uitgaat van Hem in wien alles leeft, krachtig omdat het gezonden wordt door den Almachtige.

Lang, heel lang bleef de oude Short op den boomstam zitten. Tegen den donker beproefde hij op te staan en huiswaarts te keeren. Doch het ging moeilijk; hij beefde nog steeds en een vrees als des doods had hem bevangen. Een zijner kleinkinderen, die uitgezonden was, wijl men over grootvader ongerust werd, kwam, gelukkig, hem te gemoet en geleidde den ouden man naar de hoeve. Weldra lag hij vermoeid en diep geschokt te bed.

Dien nacht sliep Lukas Short zeer weinig. Zijn geest was in hem onrustig en telkens weer hoorde hij de woorden, die hij zoo vele jaren gekend had, maar nu plotseling begon te verstaan. Want de Heere God had tot hem gesproken, al wist hij dat niet. Lang, heel lang had Lukas zich verhard, maar zonder er vrede bij te hebben. Nu was hem onverwacht duidelijk geworden wat de Schrift zegt, dat het Woord des Heeren is als een vuur en een hamer, die de steenen harten te morsel slaat.

Toen de oude man den volgenden morgen niet opstond, begrepen zijn kinderen dat hij ziek was, en wellicht den vorigen avond koude had gevat. Er moest een dokter komen; zulk een man had Lukas nu vijftig jaar niet noodig gehad. De geneesheer kwam en sprak met den zieke. Doch toen de kinderen vroegen wat de dokter er van dacht, zei deze:

„De oude heer is niet ziek zoo als andere menschen. Hem scheelt eigenlijk nog niets. Doch hij heeft iets gehad, dat hem zeer heeft doen ontstellen, geloof ik. 't Zit minder in zijn lichaam dan in zijn geest. Hij moet zich rustig houden; ik kom nog eens terug."

Dit laatste gebeurde nog enkele malen, zonder dat de zieke er veel beter of erger door werd. Want de kwaal — dat had de dokter goed gezien — zat niet in het lichaam maar in den geest. En tegen zulke ziekten van den ziel is meestal met pillen, poeders, drankjes enz. heel weinig te doen.

Een week duurde het, vóór de grijsaard het bed weer kon verlaten, doch hij was niet meer deselfde als vroeger. Dat althans vonden zijn kinderen. Hij was stil, in zich zelf gekeerd en zijn vorige opgeruimdheid scheen geheel gewekken. Doch dat er ook nog een inwendige verandering bij hem had plaats gevonden, daarvan wisten of begrepen de kinderen en kleinkinderen niet met al.

De oude Short gevoelde het echter maar al te wel. De gedachten die bij hem opgekomen waren, toen hij op den boomstam zat, kwamen weer, maar nu voegde zich er bij de herinnering aan al het kwaad dat hij bedreven, en vooral het vele goede dat hij niet gedaan had. 't Was als sprak weder een stem tot hem: Dien God in wiens hand uw leven en uw adem is, en bij wien al uw paden zijn, hebt gij niet verheerlijkt. Wel had hij zich geen grove zonden en uitspattingen te verwijten, maar Lukas begon allengs diep te gevoelen, hoe hij, die een eeuw lang was gespaard, eigenlijk al dien tijd slechts geleefd had voor zich zelf, en zeker niet den Heere God ter eere, van wien toch alles was gekomen. Hoe meer hij daaraan dacht, hoe duidelijker hem werd, dat hij, schoon de menschen hem braaf noemden, toch een hoogst ondankbaar schepsel was, en dat hij afkeerig was van dien God, die hem zooveel liefde en genade had bewezen. Ja, hij gevoelde al meer, hoe zijn geheele leven en al zijn daden welbeschouwd, slechts hadden gestrekt tot zijn eigen voordeel, en dat het volkomen waar was wat hij in zijn jeugd had geleerd, dat wij door de zonde gansch verdorven zijn, en het kwade ons liever is dan het goede. Immers de wortel der zonde ligt in het hart, en Lukas herinnerde zich nu, wat eens de leeraar op de catechisatie had gezegd: Alle kwaad woont in ons; dat het niet alles openbaar wordt is Gods genade.

Weldra wist men in heel den omtrek — die in den loop van zoovele jaren tamelijk bevolkt was geworden — dat er met den ouden Short, bij allen welbekend, iets bijzonders was voorgevallen. De een zei dat hij ziek was, de ander dat zijn verstand hem begon te begeven, de derde dat hij aan 't malen was geraakt, een vierde dat hij bekommerd was geworden over de zaligheid zijner ziel. Deze laatsten hadden het bij het rechte eind en spraken daarover ook met elkander.

Nu was er, als ik zei, dicht bij in de buurt, eenige jaren geleden, een kerk gebouwd. De leeraar die daar preekte had Lukas vaak willen bezoeken, doch was altijd beleefdelijk afgewezen. Als reden daarvoor gaf Short dan op, dat hij tot de zoogenaamde Bisschoppelijke of Episcopaalsche kerk behoorde, terwijl de leeraar van de Presbyteriaansche was (wier kerkinrichting met de onze overeenstemt). De ware reden echter was, dat de oude man liefst geen leeraars zag en geen kerk bezocht.

Onlangs had deze Presbyteriaansche kerk een nieuwen leeraar gekregen. Deze hoorde over Short spreken en dacht: kom, ik zal hem eens opzoeken. Wel ried men hem dat af, en vertelde, hoe de vroegere leeraar was bejegend, maar de dominee zei: „Als het waar is, wat ik van den ouden man hoor, zal hij mij niet afwijzen. Wie overtuigd is van zonde en naar verlossing zoekt, zal er niet naar vragen, of een Episcopaal dan wel een Presbyteriaan hem komt wijzen op den eenigen weg tot behoudenis. Ik zal het althans beproeven."

De leeraar had juist gezien. Want toen hij zich op de hoeve van Short aanmeldde en zei wat hij doen kwam, werd hij aanstonds toegelaten, zonder dat iemand ergens naar vroeg.

De oude Lukas zat in zijn stoel. Hij was nog altijd een krachtig man, maar men kon hem aanzien, dat hij toch geleden had. Hij ontving den leeraar zeer vriendelijk en deze van zijn zijde maakte het gemakkelijk, door te zeggen, dat hij uit belangstelling gekomen was, te meer wijl de andere predikant twee uur ver woonde. Weldra geraakten zij in een ernstig gesprek. De oude Short verhaalde, wat hem een paar